

	ISSN: 2985-2366 (Online) วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน Journal of Administration Management and Sustainable Development Homepage: https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd E-mail: jamsdonline@gmail.com	
---	--	---

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร
Transformational leadership of administrators
at Sakon Nakhon Kindergarten School

เจษฎากร ตุราตัน^{1*}, กิจพิณัฐ อุสาโห²
Jetsadakhon Turarat^{1*}, Kitpinit Usaho²

^{1,2} หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1,2} Master of Education Program in Educational Administration, Ratchathani University, Udon Thani Campus

Corresponding author's e-mail: boyfrist@gmail.com^{1}, pmgkitpinit@gmail.com²

Received: April 11, 2025

Revised: May 20, 2025

Accepted: May 23, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร ประชากรผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลสกลนคร จำนวน 73 คน ในปีการศึกษา 2567 รวมทั้งสิ้น 78 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 ค่าความตรงของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านภาวะผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านภาวะผู้นำการบริการจัดการโรงเรียน ด้านภาวะผู้นำทางจริยธรรม และด้านภาวะผู้นำทางการสื่อสาร

2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร มีดังนี้ 2.1) ด้านภาวะผู้นำทางการสื่อสาร ผู้บริหารควรมีกระบวนการในการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น ความรู้สึกโดยผ่านกระบวนการพูด การเขียน การใช้สัญลักษณ์ การแสดงออก มีทัศนคติของตนเองอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ 2.2) ด้านภาวะผู้นำทางจริยธรรม ผู้บริหารต้องสร้างบรรยากาศ สนับสนุนความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้การสื่อสารเป็นพื้นฐานเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน มีข้อตกลงเพื่อสร้างกฎระเบียบของสถานศึกษาเพื่อจะได้ร่วมกันอย่างมีความสุข

ได้แก่ การเข้าใจตนเอง การเข้าใจผู้อื่น 2.3) ด้านภาวะผู้นำการบริหารจัดการโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผน ตัดสินใจ สั่งการ รวมทั้งการประสานงานต่าง ๆ และต้องปรับปรุงกลยุทธ์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและมีสมรรถภาพทางวิชาการสูง 2.4) ด้านภาวะผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารควรมีรูปแบบการบริหารจัดการทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม มีการจัดการฐานข้อมูลให้เกิดความครอบคลุมในภาระงานและวางแผนพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล สนับสนุนงบประมาณทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหาร, โรงเรียนอนุบาลสกลนคร

Abstract

The objective of this research was to study the level of development guidelines for transformational leadership of administrators at Sakon Nakhon Kindergarten School. The respondents included five school administrators and 73 teachers from Kindergarten School in Sakon Nakhon, totaling 78 individuals from one school in the academic year 2024. The research instruments used were a five-point Likert scale questionnaire, which had a reliability coefficient of 0.97, content validity of the questionnaire between 0.67 and 1.00, and a semi-structured interview. The statistical methods applied for data analysis included frequency percentage, mean, standard deviation, and content analysis. Research findings: 1. The leadership level of Sakon Nakhon Kindergarten School administrators was found to be at the highest level overall. When considering individual aspects, all were at the highest level, ranked from highest to lowest average as follows: leadership in Innovation and digital technology, school management leadership, ethical leadership, and communication leadership. 2. The guidelines for developing transformational leadership of administrators at Sakon Nakhon Kindergarten School were as follows: 2.1) Communication leadership: Administrators should have processes for conveying news, information, knowledge, experiences, opinions, and feelings through speaking, writing, using symbols, and expression, with appropriate attitudes for the environment, culture, and various situations. 2.2) Ethical leadership: Administrators must create an atmosphere that supports individual differences with understanding and acceptance, using communication as a foundation to achieve mutual understanding. They should establish agreements to create school regulations for harmonious coexistence, including self-understanding and understanding of others. 2.3) School management leadership: School administrators have important duties in policymaking, planning, decision-making, directing, and coordinating various tasks. They must regularly update strategies to stay current. School administrators must pursue additional knowledge and maintain high academic competency. 2.4) Innovation and digital technology leadership: Administrators should have concrete management models for innovation and digital technology, implement comprehensive database management for workloads, plan innovation and digital technology development, and provide budget support for innovation and digital technology.

Keywords: transformational leadership, administrators, Sakon Nakhon Kindergarten School

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาถึงช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมที่ประเทศต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ส่งผลให้ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัว โดยเป็นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของเยาวชน สังคมและตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งผู้กำหนดนโยบายและบุคลากรด้านการศึกษาของไทยต้องตระหนัก ถึงการศึกษาที่มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและสอดคล้องกับสังคมในอนาคต ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยมีความก้าวหน้าในการเข้าถึงการศึกษาระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา รวมทั้ง มีการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา แต่ประเทศไทยยังประสบความท้าทายอีกหลายประการ เช่น นักเรียนจำนวนมากไม่มีทักษะพื้นฐานที่ควรจะมี ซึ่งเห็นได้จากผลการประเมินต่าง ๆ ทั้งในระดับประเทศและในระดับระหว่าง ประเทศ หรืออัตราส่วนของเด็กที่ไม่ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาค่อนข้างสูง จึงทำให้เยาวชนจำนวนมากขาดทักษะ ที่จำเป็นต่อการทำงานในโลกแห่งความเป็นจริง การปรับปรุงระบบการศึกษา และการพัฒนาทักษะมีส่วนสำคัญที่จะทำ ให้ไทยบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมทั้งจะช่วยเพิ่มศักยภาพ โอกาสและความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ ภายในประเทศและด้วยแนวโน้มการเป็นสังคมผู้สูงอายุและสัดส่วนของประชากรในวัยทำงานที่ลดลงเรื่อย ๆ ทรัพยากรมนุษย์ ที่มีทักษะคือปัจจัยสำคัญของความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในอนาคต ดังนั้นคุณภาพของระบบการศึกษา ตลอดจนสมรรถนะและทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา จึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะตอบโจทย์ดังกล่าว (อิวัจ เกลานี, 2562)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กล่าวถึงการปฏิรูปการศึกษาและกำหนดเกณฑ์ มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรและการจัดสาระการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างเต็มศักยภาพ และ การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง มาตรา 39 กล่าวถึงหลักการบริหารการศึกษา ซึ่งได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหาร ทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียน จึงมีบทบาทสำคัญในฐานะหัวหน้าหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับครูและนักเรียนมากที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนนอกจากจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ คุณธรรม จริยธรรม มีทักษะในการบริหารงานแล้ว จำเป็นต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะเป็นผู้ นำในสถานศึกษา จึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสิ่งที่ผู้บริหาร สถานศึกษาควรที่จะมี ได้แก่ ประสิทธิภาพในการบริหารมีความรู้ ความสามารถ และ มีความเข้าใจในหลักการบริหาร ตลอดจนความมีภาวะผู้นำ ซึ่งภาวะผู้นำที่เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การบริหาร จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กรสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อีกทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธาเกิดการยอมรับให้กับผู้ตาม หรือผู้ใต้บังคับบัญชาส่งผลให้เกิดผลสำเร็จของการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สุธิกานต์ บริเอก, 2564) สอดคล้องกับพพล ศุภวิทยาเจริญกุล (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นศาสตร์และศิลป์ เป็นส่วนที่ดึงดูดความรู้ความสามารถ ต่าง ๆ ของบุคลากรออกมาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ พร้อมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลภายในองค์กร โน้มน้าวชักจูงบุคลากร ให้มีทัศนคติในทิศทางเดียวกัน มอบหมายงานตรงตามความถนัดและความสามารถช่วยประสานความขัดแย้งต่าง ๆ ภายใน หน่วยงานเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ เช่นเดียวกับอรรถพรณ เทียนคันฉัตร (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหาร ผู้บริหารทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารองค์การยุคของการแข่งขัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใชภาวะผู้นำ ในการบริหารงานร่วมกับผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชา โดยผู้ร่วมงานปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและได้ผลที่ออกมาอย่างมีคุณภาพ ตรงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ สิ่งที่จะสะท้อนการมีประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คือ การปฏิบัติงานของครูผู้สอน เพราะการปฏิบัติงานของครูผู้สอน เป็นความสามารถของครูผู้สอนในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้ได้รับความสำเร็จหรือเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างดี โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ และเกิดประโยชน์สูงสุดด้วย (กมลชนก ศรีสุตา, 2564) ซึ่งครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมาก ถือได้ว่าครูเป็นผู้สร้างสรรค์สังคมประเทศชาติเพราะครูมีภาระหน้าที่ต่อสังคมประเทศชาติบ้านเมือง หากครูปฏิบัติหน้าที่ของตนเองบกพร่อง ย่อมส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเด็ก ๆ ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ทำให้สังคมประเทศชาติต้องได้รับผลกระทบไปด้วย จึงถือว่าอาชีพครูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนเพื่อไปพัฒนาประเทศชาติ ประเทศชาติจะประสบความสำเร็จและเจริญรุ่งเรืองได้นั้นส่วนหนึ่งเพราะมีครูและผู้บริหารที่มีคุณภาพ (สุนันธิณีย์ ม่วงเนียม, 2560)

ภาวะผู้นำที่มีคุณค่าต่อการนำและการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายได้เป็นอย่างดีและมีค่าอย่างยิ่งในการศึกษา เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และเป็นองค์กรแห่งความรู้ ซึ่งจะส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิภาพขององค์กร ภารกิจหลักสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การพิจารณาและวิเคราะห์ปัญหาของสถานศึกษาและพัฒนาแผนการเพื่อการแก้ปัญหานั้น ๆ และมีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยรวมคือ การวางแผนและจัดองค์กร การตัดสินใจ การติดตามตรวจสอบการ ปฏิบัติงาน การควบคุม การเป็นตัวแทนองค์กร การประสานงาน การให้คำปรึกษา การนิเทศและการบริหาร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำในทุก ๆ ด้าน เพื่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพโดยจะต้องมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งได้แก่ การมีความสามารถ วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การประสบผลสำเร็จ ความรับผิดชอบ การเข้าไปมีส่วนร่วม การมีตำแหน่งทางสังคม การรู้และเข้าใจสถานการณ์ มีความกล้าหาญ มีคุณธรรม การก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การมีพลังก่อให้เกิดศรัทธา และการปรับปรุงงานเป็นระบบดังนั้น หากผู้บริหารสถานศึกษาเกิดสภาพ “ภาวะผู้นำบกพร่อง” ในคุณลักษณะเบื้องต้นดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น อาจทำให้การบริหารสถานศึกษาไม่สามารถพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่ว่า การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (จักรพันธ์ ไชยยิ่งกฤษศิริ, 2553)

โรงเรียนอนุบาลสกลนคร เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2554 โดยมีผู้บริหารจำนวน 5 คน มีครูผู้สอนจำนวน 73 คน และจำนวนผู้เรียน 2,257 คน มุ่งจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่กำหนดไว้เป็นแนวทางให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปในทิศทางเดียวกันกับนักเรียนทุกระดับชั้นให้ได้มาตรฐาน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนครในการบริหารจัดการ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (โรงเรียนอนุบาลสกลนคร, 2567)

จากความสำคัญของการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่า การศึกษาควรจะมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและสอดคล้องกับสังคมในอนาคต โดยผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการ ขับเคลื่อนองค์กรหรือหน่วยงานด้วยศาสตร์และศิลป์โดยแสดงถึงภาวะผู้นำ ที่แสดงออกอย่างสร้างสรรค์และสร้างความกลมเกลียวความร่วมมือ ร่วมใจให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ร่วมงานเพื่อปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางที่ผู้บริหารต้องการบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กรให้ปฏิบัติงานออกมาอย่างมีคุณภาพ ทำให้ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลสกลนคร จังหวัดสกลนคร เกิดความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร ซึ่งจะทำให้ทราบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารอยู่ในระดับใด รวมถึงได้ศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร เป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างและสนับสนุนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลสกลนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร

การทบทวนวรรณกรรม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร ประกอบด้วยประเด็นสำคัญจากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหาร จากหลักการ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลในประเทศและต่างประเทศ ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ พบว่า มี 4 องค์ประกอบ ที่มีความถี่มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 50 ขึ้นไป หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบที่จะใช้ในการศึกษา โดยผู้วิจัยได้กำหนดชื่อองค์ประกอบใหม่ให้มีความเหมาะสมกับบริบทการวิจัย โดยมี 1 องค์ประกอบที่มีการตั้งชื่อขึ้นใหม่ คือ ภาวะผู้นำการบริการจัดการโรงเรียน จากผลการศึกษวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ได้ ได้แก่ ภาวะผู้นำด้านที่ 1 ภาวะผู้นำทางการสื่อสาร ภาวะผู้นำด้านที่ 2 ภาวะผู้นำทางจริยธรรม ภาวะผู้นำด้านที่ 3 ภาวะผู้นำการบริหารจัดการโรงเรียน ภาวะผู้นำด้านที่ 4 ภาวะผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีรายละเอียดที่จะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางการสื่อสาร

การติดต่อสื่อสารในองค์กรเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าผู้บริหารต้องการแก้ปัญหาไม่ให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงแล้ว จะต้องมุ่งที่เรื่องของการสื่อสารเป็นก้าวแรก หากผู้บริหารสามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ก็จะลดลงหรือหมดไปในที่สุด เพราะฉะนั้นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพขององค์กรจะช่วยให้บุคลากรเกิดความเข้าใจอันดีในงานของตนเองและสามารถทำงานได้สำเร็จตามเป้าประสงค์ขององค์กร ดังนั้น ความสามารถและควมมีประสิทธิภาพในการสื่อสาร จึงเป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานที่ผู้นำและบุคลากรในองค์กรพึงมี มีนักวิชาการได้กล่าวเกี่ยวกับการสื่อสารที่น่าสนใจสำหรับผู้บริหาร ดังนี้ นราธิป โชคชัยสุนทร (2562) กล่าวว่าไว้ว่า ด้านการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารมีการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์โดยผ่านการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสารอย่างถูกต้อง ทั้งด้านการพูด การฟังและการแสดงออกมา ประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานได้อย่างเหมาะสม

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำด้านการสื่อสาร หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ โดยผ่านการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานได้อย่างเหมาะสม ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้การสื่อสารและการมีส่วนร่วมกลายเป็นกลไกหนึ่งที่ผู้นำจะทั้งได้รับข้อมูล ความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา

2. ภาวะผู้นำทางจริยธรรม

ผู้บริหารต้องมีการประพฤติปฏิบัติตามความดีงามแห่งคุณธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่เหมาะสมให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นจริยธรรมจึงเป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานที่ผู้นำและบุคลากรในองค์กรพึงมี มีนักวิชาการได้กล่าวเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางจริยธรรมที่น่าสนใจสำหรับผู้บริหาร ดังนี้ อุมพร ธรรมสมบัติ (2563) กล่าวว่าไว้ว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารถึงการไม่เห็นผิดเป็นชอบ การไม่ลำเอียง เป็นผู้รักความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความประพฤติตรงต่อหน้าที่ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่คดโกง รู้หน้าที่ของตนเอง ยึดหลักคุณธรรม ความดีและความจริง จงใจให้ผู้อื่น ปฏิบัติตาม โดยแสดงต้นแบบพฤติกรรมให้เห็น

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึงการกระทำหรือพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับกับจรรยาบรรณวิชาชีพ มีการตัดสินใจโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้ทุกคนมีความก้าวหน้า การเป็นกัลยาณมิตร จงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม โดยแสดงต้นแบบพฤติกรรมให้เห็น

3. ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการโรงเรียน

ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้มีการกล่าวถึง ผู้บริหารมืออาชีพ ถือกันว่าเป็นกลไกที่มีบทบาทสำคัญยิ่งทำให้ การปฏิรูปการศึกษาไทยบรรลุผลตามเจตนารมณ์ และช่วยให้แผนแม่บทในการปฏิรูปการศึกษาของไทยเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารจัดการสถานศึกษา คือ ผู้ที่มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากในภาคปฏิบัติ ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทหลัก และเป็นกลไกหลักในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ต้องทำหน้าที่ และรับผิดชอบโดยตรงในการดูแล ควบคุม กำกับ และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และการทำงาน ในส่วนต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายที่ได้วางไว้ ดังนั้นความก้าวหน้าหรือความล่าช้าของสถานศึกษาและคุณภาพของนักเรียนจะขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหาร โรงเรียนเป็นหลัก นฤมล คูหาแก้ว (2563) กล่าวไว้ว่า ด้านบริหารงานเชิงกลยุทธ์ คือ ผู้บริหารมีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ขององค์กร ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ในการบริหารงาน ลดความขัดแย้งโดยใช้การประนีประนอมสร้างมุมมองใหม่ โดยใช้ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ มีการวางแผนการทำงานที่เป็นขั้นเป็นตอนมีการควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล การปฏิบัติงาน และนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาหรือปรับปรุงงานต่อไป

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำในการบริหารจัดการโรงเรียน หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการมีความรู้ ความสามารถในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของครู ตามความจำเป็นของครูและมีความเป็นผู้นำทางการศึกษา โดยปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่และภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ทั้งในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณและการบริหารทั่วไป อีกทั้งยังมีบทบาท ในการวางแผนเพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน และจัดทำโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนให้มีคุณภาพ

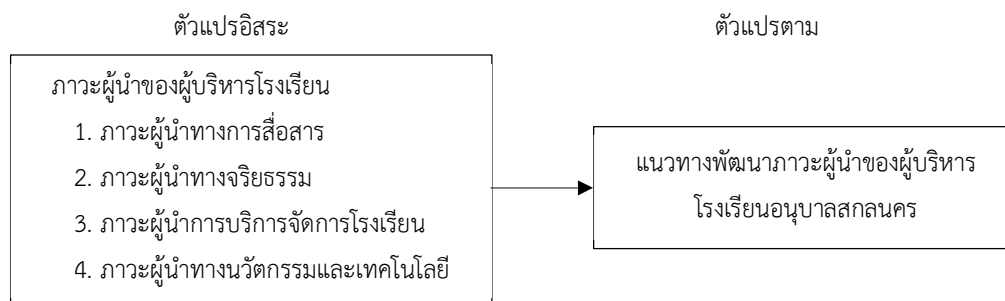
4. ภาวะผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล

ในปัจจุบันภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้านวิทยาการของ โลก สิ่งที่ขาดไม่ได้อย่างหนึ่งในยุคปัจจุบันคือ ภาวะผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล หากผู้บริหารสถานศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีไปบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษา และมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีแล้ว จะเป็น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการนำเทคโนโลยีไปใช้ในห้องเรียนของครู โดยมุ่งส่งเสริมให้ครูได้มีความรู้ที่จำเป็นทั้งความรู้ในศาสตร์ การสอน ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหารายวิชา และความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีอย่างดีแล้ว ครูก็จะสามารถบูรณาการ ความรู้ทั้ง 3 ส่วนนี้เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิผลสูงสุด แพรลภา พจนารถ และกฤษดา เขียววัฒนสุข (2563) กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (innovative leadership) ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อน องค์กร ทำให้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง นวัตกรรมในการเป็นผู้นำแบบปรัชญาที่ทันสมัยของการจัดการทรัพยากร มนุษย์ในการปฏิบัติงานขององค์กร ความเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมเกี่ยวข้องกับการสังเคราะห์รูปแบบการเป็นผู้นำที่แตกต่างกัน ในองค์กรเพื่อนำมาให้นักงานผลิตความคิดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์บริการและทางออกสู่ความสำเร็จ

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยี มีการปฏิบัติงานผ่านระบบเทคโนโลยี และยอมรับนำเทคโนโลยี เข้ามาเปลี่ยนแปลงในองค์กร มีการส่งเสริมและสนับสนุน และจัดหาสื่ออุปกรณ์ รวมถึงการใช้แนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ เพื่อไปปรับใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนคร ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีหลักการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร (Abe & Chowdhery, 2011; Ontario Principals' Council, 2014) สามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงผสมผสานวิธี (mixed methods research) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลสกนคร

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรหน่วยที่ศึกษา (unit of study) คือ โรงเรียนอนุบาลสกนคร ประชากรผู้ให้ข้อมูล (unit of analysis) ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 5 คน ครูจำนวน 73 คน รวม 78 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนคร ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรต้น เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (open – ended questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนคร

2.2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนนคร โดยการนำผลการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และแบบสอบถาม ปลายเปิด ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะทางการพัฒนามาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงอธิบดีมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลสกนนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกนนคร เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลสกนนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกนนคร เขต 1 ที่เป็นกลุ่มประชากร

3.1.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นไปดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยส่งไปที่ผู้บริหารและครูผู้สอนใน โรงเรียนอนุบาลสกนนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกนนคร เขต 1 ที่เป็นกลุ่มประชากร ทั้งหมด 78 ฉบับ จำแนกเป็นผู้บริหาร 5 คน และครู 73 คน

3.1.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วรวบรวมแบบสอบถาม

3.1.4 ประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อศึกษาแนวทาง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนนคร สัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนนคร ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถามไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายในการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percentage) และนำผลการวิเคราะห์เป็นตาราง ประกอบการบรรยาย

4.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนนคร โดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) เป็นรายด้าน และภาพรวม ซึ่งกำหนดคะแนนของคะแนน 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ในการแปล ความหมายค่าเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (2546) ดังนี้

4.51 - 5.00 แปลความว่า มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 แปลความว่า มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 แปลความว่า มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 แปลความว่า มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 แปลความว่า มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 แบบสอบถามตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (open ended questionnaire) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนนครของผู้ตอบแบบสอบถามใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา โดยการจัดลำดับความถี่ในแต่ละประเด็น

4.4 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) และนำเสนอ เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร และตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร

ด้านที่	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
1	ภาวะผู้นำทางการสื่อสาร	4.53	0.53	มากที่สุด
2	ภาวะผู้นำทางจริยธรรม	4.53	0.61	มากที่สุด
3	ภาวะผู้นำการบริหารจัดการโรงเรียน	4.55	0.54	มากที่สุด
4	ภาวะผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล	4.60	0.44	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.54	0.52	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด ($\mu = 4.54$, $\sigma = 0.52$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ภาวะผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.44$) รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการบริหารจัดการโรงเรียน ($\mu = 4.55$, $\sigma = 0.54$) และรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านภาวะผู้นำทางการสื่อสาร ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.53$)

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร โดยนำค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุดในแต่ละด้านนำมาสัมภาษณ์ผู้ทรงวุฒิ ดังนี้

1. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร “ภาวะผู้นำทางการสื่อสาร” ผู้ทรงคุณวุฒิให้แนวทาง ดังนี้ “ทักษะด้านการสื่อสารเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญยิ่งของศตวรรษที่ 21 การขับเคลื่อนและพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จต้องเตรียมความพร้อมให้บุคลากรมีความชำนาญในทักษะด้านการสื่อสาร” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 16 ธันวาคม 2567) “ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะในด้านการสื่อสาร สามารถถ่ายทอดความคิดได้อย่างชัดเจน ทั้งการพูดการเขียนและทักษะการสื่อสารทางภาษาอย่างหลากหลายรูปแบบ” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 2, สัมภาษณ์ วันที่ 17 ธันวาคม 2567) “ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะในด้านการสื่อสาร สามารถถ่ายทอดความรู้ ข้อมูล ข้อเท็จจริง ค่านิยม ทศณคติและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ใช้ทักษะการพูดและเทคนิคด้านการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 3, สัมภาษณ์ วันที่ 18 ธันวาคม 2567)

2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร “ภาวะผู้นำทางจริยธรรม” ผู้ทรงคุณวุฒิให้แนวทาง ดังนี้ “ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้ประพฤติปฏิบัติให้ครูผู้สอนและนักเรียนได้เห็นแบบอย่างที่ดี” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 16 ธันวาคม 2567) “ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการศึกษาโดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 2, สัมภาษณ์ วันที่ 17 ธันวาคม 2567) “ผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาจริยธรรม เป็นผู้อยอมรับความคิดเห็นของครูผู้สอน ใช้จิตวิทยาในการเสริมสร้างกำลังใจ เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้แสดงออกตามความรู้ความสามารถอย่างถึงที่สุด” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 3, สัมภาษณ์ วันที่ 18 ธันวาคม 2567)

3. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนนคร “ภาวะผู้นำการบริหารจัดการโรงเรียน” ผู้ทรงคุณวุฒิให้แนวทาง ดังนี้ “ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญ ต่อการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ตามภารกิจของสถานศึกษาในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศแบบไร้พรมแดน” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 16 ธันวาคม 2567) “ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาระบบ พัฒนาการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 2, สัมภาษณ์ วันที่ 17 ธันวาคม 2567) “ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผน ตัดสินใจ สั่งการ รวมทั้งการประสานงานต่าง ๆ และต้องปรับปรุงกลยุทธ์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 3, สัมภาษณ์ วันที่ 18 ธันวาคม 2567)

4. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนนคร “ภาวะผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล” ผู้ทรงคุณวุฒิให้แนวทาง ดังนี้ “ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ต้องมีแหล่งเรียนรู้ มีสื่อและนวัตกรรมให้กับครูผู้สอนและผู้เรียน” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์ วันที่ 16 ธันวาคม 2567) “ผู้บริหาร มีการกรรมาติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง มีรูปแบบการบริหารจัดการทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 2, สัมภาษณ์ วันที่ 17 ธันวาคม 2567) “ผู้บริหาร สนับสนุนงบประมาณทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อการเรียนการสอน มีการจัดห้องเรียนที่หลากหลายโดยกำกับและดูแลระบบการบำรุงรักษานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล” (ผู้สัมภาษณ์คนที่ 3, สัมภาษณ์ วันที่ 18 ธันวาคม 2567)

การอภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนนคร ผู้วิจัยสามารถนำประเด็นที่มีความสำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนนคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านภาวะผู้นำการบริหารจัดการโรงเรียน ด้านภาวะผู้นำทางจริยธรรม และด้านภาวะผู้นำทางการสื่อสาร ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนนครเน้นการส่งเสริมด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อมุ่งสู่มาตรฐานสากลโดยเล็งเห็นความสำคัญในการใช้ข้อมูล เทคโนโลยีและดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านสื่อออนไลน์ มีการนำข้อมูลสารสนเทศมาพิจารณาและประกอบการตัดสินใจ ตัดสินคุณค่าและค่าน่าเชื่อถือของข้อมูลเพื่อใช้สำหรับการบริหารการศึกษา

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนนคร ด้านภาวะผู้นำทางการสื่อสาร ภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสร้างความเชื่อมั่นในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้กับบุคลากรด้วยการสื่อสารได้อย่างหลากหลายรูปแบบ ส่วนผู้บริหารมีการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ผ่านการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการสื่อสารที่มีวิธีการที่หลากหลายมีการเข้าใจถึงวิสัยทัศน์และกลยุทธ์และรูปแบบการสื่อสาร มีการอัปเดตข้อมูลและความทันสมัยมีความสามารถในการเจรจาพันธมิตรภายในและภายนอกมีวิธในการจูงใจผู้อื่นในการทำงาน รวมถึงมีการสร้างเครือข่าย ในด้านการสื่อสารเป็นผู้นำในการสร้างเครือข่ายการสื่อสารที่แข็งแกร่ง มีกลยุทธ์และเข้าใจการสื่อสารสอดคล้องกับงานวิจัยของสุขญา โกมลวานิช และคณะ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสื่อสารดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกนนคร ด้านภาวะผู้นำทางจริยธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม ส่วนผู้บริหารตัดสินใจโดยมีข้อมูลสารสนเทศที่เพียงพอ จะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องมาจากผู้บริหาร

โรงเรียนอนุบาลสกลนคร มีเป้าหมายหลักในการปลูกฝังศีลธรรม ให้กับครูผู้สอนและนักเรียนสำนึกในจริยธรรมและอบรมหล่อหลอมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนและนักเรียนให้มีความเข้มแข็ง และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร ด้านภาวะผู้นำการบริหารจัดการโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด ในเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารขับเคลื่อนงานในหน้าที่ทั้ง 4 ฝ่ายงาน เป็นไปตามกฎระเบียบที่ทางราชการกำหนดไว้ ส่วนผู้บริหารอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานตามความต้องการของบุคลากรจะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนครได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะการจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยความรู้ความสามารถความเข้าใจในหลักการกระบวนการบริหารและทักษะการบริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของทักษะการบริหารที่จำเป็นต้องอาศัยความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมการบริหาร สอดคล้องกับพิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2560) ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน

1.4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร ด้านภาวะผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด และในเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ส่วนผู้บริหารจัดให้มีระบบอินเทอร์เน็ตเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของบุคลากร จะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องมาจากภาวะผู้นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลสกลนคร มีความเข้าใจในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะ เฉพาะทางมีความรู้และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีความคิดสร้างสรรค์ และมีความสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ สอดคล้องกับ งานวิจัยของณัฐริตา สงค์แก้ว (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการรู้ดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสกลนคร ได้ดังนี้

1. ด้านภาวะผู้นำทางการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะในด้านการสื่อสาร สามารถถ่ายทอดความคิดได้อย่างชัดเจนทั้งการพูดการเขียนและทักษะการสื่อสารทางภาษาอย่างหลากหลายรูปแบบ ตลอดจนสามารถใช้การสื่อสารเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา มีการใช้ข้อมูล การกระตุ้นและโน้มน้าว สามารถประเมินผลที่เกิดจากการสื่อสาร และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่ต่างกันไป

2. ด้านภาวะผู้นำทางจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้ครูผู้สอนและนักเรียนได้เห็นแบบอย่างที่ดีเพื่อปลูกฝังจริยธรรมให้เกิดขึ้นโดยผ่านการปฏิบัติตนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน มีการจัดการศึกษาโดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขและมีความเป็นไทย

3. ด้านภาวะผู้นำการบริหารจัดการโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผน ตัดสินใจ สั่งการ รวมทั้งการประสานงานต่าง ๆ และต้องปรับปรุงกลยุทธ์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

4. ด้านภาวะผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ต้องมีแหล่งเรียนรู้ มีสื่อและนวัตกรรมให้กับครูผู้สอนและนักเรียน โดยการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ

และมีประสิทธิผลให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน มีการกรรรมกับติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถและมีช่องทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ภาวะผู้นำทางการสื่อสาร ภาวะผู้นำทางจริยธรรม ภาวะผู้นำการจัดการบริการโรงเรียน ภาวะผู้นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์

1.2 ควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้และแนวคิดเพื่อเสริมสร้างทักษะในการเป็นผู้นำสภาวะการณเปลี่ยนแปลง

1.3 สนับสนุนงบประมาณอุปกรณ์อย่างเหมาะสม

1.4 แนะนำและส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษานำผลงานการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา ให้มีภาวะผู้นำตามที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอื่น อาทิ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาและนอกเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 ควรมีการพัฒนาารูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก ศรีสุตา. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของครูผู้สอนกับประสิทธิผลตามมาตรฐานการศึกษา ด้านคุณภาพผู้เรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จักรพันธ์ ไชยยิ่งกฤษศิริ. (2553). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ณัฐธิดา สงค์แก้ว. (2565). *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1*. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นพพล ศุภวิทยาเจริญกุล. (2560). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นราธิป โชคชัยสุนทร. (2562). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- นฤมล คูหาแก้ว. (2563). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 2* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2560). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- แพรวภา พจนารถ และกฤษดา เขียววัฒนสุข. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อความสำเร็จในการแข่งขันขององค์กรในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาการจัดการบริหารทัศน์*, 22(1), 241–257.
- โรงเรียนอนุบาลสกนนคร. (2567). *บุคลากร*. สืบค้น 11 เมษายน 2567 จาก <https://abs.ac.th/abs/index.php/personnel-menu/personnel-submenu>.
- สุชญา โกมลวานิช, สิทธิชัย สอนสุภี, บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์ และเกื้อจิตต์ ฉิมทิม. (2563). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 21*, 27 มีนาคม 2563 หน้า HM016-HM016-8. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. <https://app.gs.kku.ac.th/images/img/support/grc2020/pdfabstracts/HM016.pdf>.
- สุธิกานต์ บริเอก. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกนนคร.
- สุนันธิณี ม่วงเนียม. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนจัดการเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อรพรรณ เทียนคันฉัตร. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อุมาพร ธรรมสมบัติ. (2563). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 24*. ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกนนคร.
- อิวัจ เดลานี. (2562). *การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 การพัฒนาทักษะคือหัวใจสำคัญของการศึกษา*. สืบค้น 11 เมษายน 2567 จาก <https://www.unicef.org/thailand/th/stories/การศึกษาสำหรับศตวรรษที่-21>.
- Abe, T., & Chowdhery, S. (2011). *World-class leadership: Leading yourself, your team, the world and the society*. Singapore: World Scientific Publishing.
- Ontario Principals' Council. (2014). *Preparing principals and developing school leadership associations for the 21st century: Lessons from around the world*. <https://internationalschoolleadership.com/wp-content/uploads/2014/12/International-Symposium-White-Paper-OPC-2014.pdf>.